מעשה רוקח על המשנה — מעשר שני

מסכת זו מיירי מן מעשר שני וכרם רבעי ויש בה ה' פרקים, וראשי האותיות המה ממלכה – עולה קל"ה, וסופי האותיות עולה ע"ר. כל זה צריך טעם.

הגם לפי מה שכתבתי במסכת שלפניה יובן כאן מאליו, דשם היה מדבר מב' מעשרות מן השבטים, לוי ויהודה, וכאן מדבר מן מעשר שני לבדו היינו שבט יהודה. ולכך ראשי האותיות המה "ממלכה", היינו מלכות. ונכלל בתוכה כרם רבעי עולה כמנין ישראל עם הכולל, לומר שמסכת זו מיירי בביאת משיח צדקנו שיהיה מלך אחד על כל ישראל ולא יחצו עוד לשתי ממלכות כנבואת יחזקאל סימן ל"ז.

וכשתחשוב הראשי אותיות עם סופי אותיות עולה מנין ת"ה, כמנין דוד בן ישי חי עם הכולל.

ובזה נבין מה דאיתא בירושלמי בפרק ה' משנה ב' (ירושלמי מעשר שני ה, ב), "ותנאי היה אימתי שיבנה בית המקדש יחזור הדבר לכמות שהיה". וקאמר שם "א"ר אחא זאת אומרת שבה"מ עתיד להבנות קודם למלכות בית דוד". והובא בתי"ט וכן משמע בגמרתינו פ"ק דפסחים (דף ה.) "בשכר ג' ראשון יזכו לג' ראשון, להכרית זרעו של עמלק, ולבנות בה"מ ולשמו של משיח" – הרי קחשיב שמו של משיח אחר בנין בה"מ. וכתבתי במקום אחר שג' דברים אלו המה בעצמם מה שאיתא בסנהדרין ג' מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ להעמיד להם מלך, להכרית זרעו של עמלק, לבנות בה"מ. אך שישתנה הסדר. דהא מסקינן שם דהעמדת מלך תחלה ואח"כ הכרתות זרעו של עמלק ואח"כ בנין בה"מ. אבל לעתיד יהיה בנין בה"מ קודם לביאת בן דוד.

ונראה פשוט בטעמו, דודאי הכרתת זרעו של עמלק צריך להיות קודם בנין בה"מ, דבבה"מ היה מזכירין את השם ככתבו, ואין השם שלם עד שיוכרת עמלק, לכך במקדש הראשון שהיה מלחמות עמלק על ידי ישראל הוצרך להם מלך תחלה, שעיקר מלחמה הוא על ידי מלך. מה שאין כן לעתיד יהיה מלחמות עמלק על ידי הקב"ה בעצמו דהיינו השר שלהם ס"מ ימחה בעצמו כידוע. וממילא העם שלו ימחו מן העולם. וממילא יכול להיות בנין בה"מ קודם למלכות בית דוד.

וכבר כתבתי שמס' זו מיירי בביאת משיח צדקנו, לכך רמז רבינו הקדוש בתחלת האותיות מנין קל"ה כמנין סמאל עם ד' אותיות שלו. וסופי תיבות כמנין ר"ע, שאחד משמותיו הוא ר"ע. וכשתחשוב מעשר שני עולה במכוון לעתיד יהיה מלחמה ליהו"ה בעמלק עם ה' תיבות. דוק ותשכח. לכך נקרא המסכת "מעשר שני" להורות כל זה.

וכשתצטרף מעשר שני כרם רבעי תמצא כמנין מלכות משיח בן דויד גואל ישראל. וכבר כתבתי במס' כלאים שמקרא מלא הוא ישראל נקראו כרם, אך בעה"ז נקראו כרם סתם, ובביאת משיח יהיו נקראים בשם "כרם רבעי" כמנין ישראל עם הכולל. בסוד לי ראש, שאז יהיה כל הספירות ביחוד גמור כח"ב חג"ת נהי"מ עולה ישראל, ואחד יתר שיהיה ה' אחד ושמו אחד וישראל גוי אחד.

גם כשתחשוב מעשר שני כרם רבעי תמצא כמנין סעודה מבשר של לויתן, דידוע גמרא בתרא דף ע"ה "עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים מבשר של לויתן בשוקי ירושלים ומעורו יעשה לכל צדיק כראוי , יש מהן סוכה וכו' והמותר יפרוס על חומת ירושלים". ופשוט שסעודה זו יהיה בשוקי ירושלים שכל מצות אלו מעשר שני וכרם רבעי שהיו מעלין לירושלים. ולזה תמצא דבר נפלא, ארבעה תיבות אלו מעשר שני כרם רבעי עם הכולל עולה במכוון כמנין ד' תיבות סעודה מבשר של לויתן. גם ב' תיבות כרם רבעי עולה כמנין מבשר. ותיבת רבעי לחוד עולה כמנין עורו. ולזה תמצא שם ד' כתות, יש שעושין להם סוכה ויש שעושין להם צלצול ויש שעושין להם ענק, ויש שעושים להם קמיע. לכך רבעי כמנין עורו, שמן עורו יתחלק לכל ד' כתות לכל אחד כראוי לו. דוק ותשכח ויונעם לך.

וה' ברחמיו יזכינו למען שמו הגדול לראות משיח צדקינו. ולהנות מסעודה של לויתן במהרה בימינו א.נ.ס.ו.

והואיל דאתא לידן הסעודה דלעתיד נימא בה מילתא בע"ה. במס' יומא איתא (יומא עו, א) "אמר אביי ש"מ כסא דדוד לעלמא דאתי" דהיינו בסעודת לויתן שזכרתי ובאותה סעודה יברך דוד המלך ברכת המזון כדאיתא בפרק ערבי פסחים אותו כוס של בה"מ מאתן ועשרין וחד לוגא מחזיק שנאמר כוסי רוי"ה, בגימטריא הכי הוי.

כדי לכוין החשבון למה באמת יהיה מחזיק כך אמינא תרי ותלת טעמי. חדא, דידוע כוס של ברכה היינו מלכות, וצריך זימון בשלשה לאמשכא לה ברכאן מחג"ת נה"י. ובזה מבואר דלכך יהיה רכ"א לוגין כמנין ר"ת א'ברהם י'צחק י'עקב ר'חל. אברהם יצחק יעקב המה בסוד חג"ת. ורחל היא סוד מלכות כידוע. ולכך אמר דוד לי נאה לברך, שהוא בסוד מלכות שהיא כוס של ברכה. גם לויתן בגימטריא מלכות, לכך אמר לי נאה לברך.

ועל פי דרש נראה לי שלכך אמר דוד לי נאה לברך, שמכח שיעור הכוס הוכיח לעצמו שאליו מגיע הכוס של ברכה, דבפיוט של סוכות משמע דסעודה דלעתיד יהיה שכר קיום מצות סוכה, מי שקיים מצות סוכה כהלכתה. ולכך אפשר לכוין החשבון כמנין הכוסות של ברכת המזון שאדם יכול לקיים בסוכה יהיה מכוון אותו הכוס של ברכת המזון דלעתיד. דימי שנותינו הוא ע' שנה, ובכל שנה מחויב לישב שבעה ימים בסוכה, ושבעה פעמים ע' הוא ת"צ ימים. אך קטן הוא פטור מסוכה, וכשאין צריך לאמו חייב מדרבנן. ועיין בטור סי' תר"מ. ובבית יוסף ובט"ז. העולה מדבריהם כשהוא בן ז' חייב. ואני עומד החשבון שגם בן ז' הוא פטור. אפשר ליישב ואין כאן מקום להאריך בזה.

נמצא כשתחסר מן ע' שנים ז' שנים שהוא פטור אפילו מדרבנן ישאר ס"ג שנים בכל שנה ז' ימים. ז' פעמים ס"ג עולה כמנין אמת. ואיתא במשנה ר"א אומר י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה, אחת ביום ואחת בלילה. הגם שאין הלכה כר"א דאין חיוב לאכול אלא בלילה ראשון כחכמים דמתניתין – מכל מקום דרך העולם הוא כך לאכול סעודה אחת ביום ואחת בלילה. ובכל סעודה צריך כוס של בהמ"ז. ושיעור הכוס הוא רביעית הלוג. ובכל יום צריך חצי לוג לב' סעודות.

ומעתה צא וחשוב רכ"א לוגין לחצאין תמצא תמ"ב כנגד תמ"א ימים שקיים בהם מצות סוכה. ולא יקשה לך – הא הוי חצי לוג יותר, דמדות הקב"ה הכל הוא בשלמות ולא חסר. נמצא החשבון מכוון מאוד.

וידוע הגמרא בימי דוד אמעיטו שני דכתיב ימי שנותינו בהם שבעים שנה. ומזה הוכיח דוד המלך לעצמו מן מידת הכוס שהועמד על ע' שנה שלו נאה לברך. ובמה שכתבתי שקיום הסוכה הוא ז' פעמים ס"ג עיין לקמן במס' סוכה. ולכך כשיוצאים מן הסוכה אומרים יה"ר שנזכה לסעודה של לויתן. ואין להאריך כאן. ועיין במס' מנחות עוד טעם על שיעור הכוס.

ולענ"ד אלו ואלו דברי אלהים חיים, דסעודה דלויתן יהיה בשכר מצות סוכה, ותהיה בשוקי ירושלים בשכר מצות מעשר שני וכרם רבעי. ובזה יבואר היטב הגמרא הנזכר למעלה בפרק ערבי פסחים, דבאותה סעודה יתן הקב"ה תחלה כוס של ברכה לאברהם שהוא היה ראשון שקיים מצות מעשר כמו שכתבתי למעלה, ובודאי קיים גם מעשר שני כדינו, ואח"כ יתן הכוס ליצחק שהוא גם כן קיים מצות מעשר, ולפ"ד הרמב"ם הוא תיקן מצות מעשר, ואח"כ יתן ליעקב שהוא קיים מעשר ראשון ושני כמו שמבואר בפסוק "וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו", וגם כן מצינו בו שקיים מצות סוכה בסוד הפסוק "ויעקב נסע סוכתה וכו'". ואח"כ יתן הכוס למשה שהוא עשה ישראל בסוד כרם רבעי דהיינו שעשה אותם ד' דגלים, שתים כנגד שתים, ואחת באמצע, היינו משכן ושבט לוי. ואח"כ יתן ליהושע שהוא הכניס ישראל לארץ וקיימו מצות אלו מעשר שני וכו'. וכולם לא ירצו לקבל מטעמים המבוארים שם.

ויתן אח"כ לדוד שהוא קידש ירושלים וקנה מקום בית המקדש וקיימו מצות מעשר שני כדינו באכילה לפנים מן החומה. לכך אמר לי נאה לברך באותה סעודה. ודוק.